ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
Ш.Ш.УӘЛИХАНОВ АТЫНДАҒЫ ТАРИХ
ЖӘНЕ ЭТНОЛОГИЯ ИНСТИТУТЫ

«EDU.E-HISTORY.KZ»
ЭЛЕКТРОНДЫҚ ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

№ 1(25) қаңтар-наурыз 2021
ISSN 2710-3994

Бас редактор:
Қабылдинов Зиябек Ермұқанұлы

Редакциялық алқа:

Абашин Сергей Николаевич – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Санкт-Петербургтегі Европа университеті (Ресей)

Абдырахманов Толобек Абылович – тарих ғылымдарының докторы, профессор, И. Арабаев атындағы Қызғыз мемлекеттік университетінің ректоры. (Кырғызстан)

Аяған Бүркітбай Ғелманұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институты директорының орынбасары. (Казахстан)

Әлімбай Нұрсан – тарих ғылымдарының кандидаты, профессор, Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік музейінің директоры. (Қазақстан)

Әбусеитова Меруерт Қуатқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі. ҚР БжҒМ ҒК Р. Сүлейменов атындағы Шығыстану институтының «Тарихи материалдарды зерттеу» орталығының директоры. (Қазақстан)

Әбіл Еркін Аманжолұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Мемлекет тарихы институтының директоры. (Қазақстан)

Голден Кэтти Стромайл (Kathie Stromile Golden) – PhD, Миссисипи өңірлік мемлекеттік университеті (Mississippi Valley State University) (АҚШ)

Кәрібаев Берекет Бақытжанұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, «Қазақстан тарихы» кафедрасының меңгерушісі. (Қазақстан)

Қожамжарова Дария Пернешқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университетінің ректоры. (Қазақстан)

Кожирова Светлана Басиевна – саясаттану ғылымдарының докторы, профессор, Фудан Университетінің Қытай және Орталық Азияны зерттеу орталығының мен «Астана» ХҒК бірлескен директоры (Казахстан)

Козодой Виктор Иванович – тарих ғылымдарының докторы, профессор. (Ресей)

Көкебаева Гүлжауһар Какенқызы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР БҒМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты (Қазақстан)

Көмеков Болат Ешмұхамедұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Халықаралық қыпшақтану институтының директоры, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. (Қазақстан)

Матыжанов Кенжехан Ісләмжанұлы – филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корр.-мүшесі, М.О. Әуезов атындағы әдебиет және өнер институтының директоры. (Қазақстан)

Моррисон Александр (Morrison Alexander) – PhD, профессор Оксфордского университета (Великобритания)

Муртазаева Рахборхон Хамидқызы – тарих ғылымдарының докторы, Мирзо Ұлықбек атындағы Өзбекстан ұлттық университеті «Өзбекстан тарихы» кафедрасының профессоры. (Өзбекстан)

Панто Дмитрий (Panto Dmitri) – PhD доктор, Гданьск қаласындағы Екінші дүниежүзілік соғыс мұражайының ғылыми қызметкері. (Польша)

Римантас Желвис (Želvys Rimantas) – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Вильнюс педагогикалық университеті (Литва)

Самашев Зайнолла Самашұлы – археолог, тарих ғылымдарының докторы, профессор, Герман археология институтының корр.-мүшесі. ҚР БҒМ ҒК Ә. Марғұлан атындағы Археология институты. (Қазақстан)

Сайлан Болат Санабайұлы – тарих ғылымдарының докторы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті. (Қазақстан)

Смағұлов Оразақ Смағұлұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Балон ғылым академиясының корр.-мүшесі, Ш.Ш. Уәлиханов атындағы сыйлықтың лауреаты, ғылым мен техниканың еңбек сіңірген қайраткері, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)

Сыдықов Ерлан Бәттәшұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің ректоры. (Қазақстан)

Таймағамбетов Жәкен Қожахметұлы – тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, ҚР Ұлттық музейі. (Қазақстан)

Жауапты редактор:
Қаипбаева Айнагүл Толғанбайқызы
Ғылыми редактор:
Қозыбаева Махаббат Мәліккызы
Редактор:
Кубеев Рустем Жаулыбайұлы
Жауапты хатшы:
Қоңқабаева Арайлым
Техникалық хатшы:
Хумарзах Алтынбек

Главный редактор:
Кабульдинов Зиябек Ермуханович

Редакционная коллегия:

Абашин Сергей Николаевич – доктор исторических наук, профессор, Европейский университет в Санкт- Петербурге (Россия)

Абдырахманов Толобек Абылович – доктор исторических наук, профессор, ректор Кыргызского государственного университета им. И. Арабаева (Кыргызстан)

Алимбай Нурсан – кандидат исторических наук, профессор, директор Центрального государственного музея Республики Казахстан (Казахстан)

Абусеитова Меруерт Хуатовна – доктор исторических наук, профессор, чл.-корр. НАН РК, директор Республиканского центра по изучению исторических материалов Института востоковедения имени Р.Б. Сулейменова (Казахстан)

Абиль Еркин Аманжолович – доктор исторических наук, профессор, директор Института истории государства КН МОН РК (Казахстан)

Аяган Буркитбай Гелманович – доктор исторических наук, профессор, заместитель директора Института истории государства КН МОН РК (Казахстан)

Голден Кэтти Стромайл (Kathie Stromile Golden) – PhD, Государственный университет долины Миссисипи (Mississippi Valley State University) (США)

Исмагулов Оразак Исмагулович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, член-корр. Болонской академии наук, лауреат премии им. Ч.Ч. Валиханова, заслуженный деятель науки и техники, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева (г. Нур-Султан, Казахстан)

Карибаев Берекет Бахытжанович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, заведующий кафедрой истории Казахстана, Казахский национальный университет им. аль-Фараби (Казахстан)

Кожамжарова Дария Пернешовна – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, ректор Южно-Казахстанского университета им. М.Ауэзова (Казахстан)

Кожирова Светлана Басиевна – доктор политических наук, профессор, содиректор Центра исследования Китая и Центральной Азии Фуданьского Университета и МНК «Астана», руководитель Центра китайских и азиатских исследований (Казахстан)

Козодой Виктор Иванович – доктор исторических наук, профессор (Россия)

Кокебаева Гульжаухар Какеновна – доктор исторических наук, профессор, главный научный сотрудник Института истории и этнологии им. Ч.Ч.Валиханова КН МОН РК (Казахстан)

Кумеков Болат Ешмухамбетович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, директор Международного института кипчаковедения Казахского национального университета имени аль-Фараби, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева (Казахстан)

Матыжанов Кенжехан Слямжанович – доктор филологических наук, профессор, чл.-корр. НАН РК, директор Института литературы и искусства им. М. Ауэзова (Казахстан)

Моррисон Александр (Morrison Alexander) – PhD, профессор Оксфордского университета (Великобритания) Муртазаева Рахборхон Хамидовна – доктор исторических наук, профессор кафедры «Истории Узбекистана»

Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека. (Узбекистан)

Панто Дмитрий (Panto Dmitri) – доктор PhD, профессор, главный специалист научного отдела Музея Второй мировой войны г. Гданьска (Польша)

Римантас Желвис (Želvys Rimantas) – доктор педагогических наук, профессор, Вильнюсский педагогическийуниверситет (Литва)

Самашев Зайнолла Самашевич – археолог, доктор исторических наук, профессор, чл.-корр. Германского археологического института. Институт археологии им. А.Маргулана КН МОН РК (Казахстан)

Сайлан Болат Санабаевич – доктор исторических наук, Казахский национальный университет им. аль-Фараби (Казахстан)

Сыдыков Ерлан Батташевич – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК, ректор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Казахстан)

Таймагамбетов Жакен Кожахметович – доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК,Национальный музей РК (Казахстан)

Ответственный редактор:
Каипбаева Айнагуль Толганбаевна
Научный редактор:
Козыбаева Махаббат Маликовна
Редактор:
Кубеев Рустем Джаулыбайулы
Ответственный секретарь:
Конкабаева Арайлым Нурболатовна
Технический секретарь:
Хумарзах Алтынбек

Editor-In-Chief:
Kabuldinov Ziabek Ermukhanovich

Members of editorial board:

Abashin Sergei Nikolaevich – Doctor of Historical Sciences, Professor, European University at St. Petersburg (Russia) Abdyrakhmanov Tolobek Abylovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector of I. Arabaev Kyrgyz State University (Kyrgyzstan)

Alimbay Nursan – Candidate of Historical Sciences, Professor, Director of the Central State Museum of the Republic of Kazakhstan (Kazakhstan)

Abusseitova Meruert Khuatovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member of the NAS RK, Director of the Republican Center for the Study of Historical Materials at R.B. Suleimenov Institute of Oriental Studies (Kazakhstan)

Abil Yerkin Amanzholovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Director of the Institute of History of the State CS MES RK (Kazakhstan)

Ayagan Burkitbai Gelmanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Deputy Director of the Institute of History of the State CS MES RK (Kazakhstan)

Golden Kathie Stromile – PhD, Mississippi Valley State University (USA)

Ismagulov Orazak Ismagulovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Corresponding Member of Bologna Academy of Sciences, winner of Ch.Ch. Valikhanov Award, Honored Worker of Science and Technology, Professor of L.N. Gumilyov University (Kazakhstan)

Karibayev Bereket Bakhytzhanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy ofSciences of the Republic of Kazakhstan, Head of the Department of History of Kazakhstan, Al-Farabi Kazakh NationalUniversity (Kazakhstan)

Kozhamzharova Daria Perneshovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the NAS of the Republic of Kazakhstan, rector of the M. Auezov South Kazakhstan University (Kazakhstan)

Kozhirova Svetlana Bassievna – Doctor of Political Science, Professor, Co-Director of the Center for the Study of China and Central Asia of Fudan University and the International Scientific Complex of the National Company "Astana", Head of the Center for Chinese and Asian Studies (Kazakhstan)

Kozodoi Viktor Ivanovich – Doctor of Historical Sciences, Professor (Russia)

Kokebayeva Gulzhaukhar Kakenovna – Doctor of Historical Sciences, Professor, chief researcher at Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology CS MES RK (Kazakhstan)

Kumekov Bolat Eshmukhambetovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy ofSciences of the Republic of Kazakhstan, Director of the International Institute of Kipchak Studies of the Al-Farabi Kazakh National University, Professor at L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan)

Matyzhanov Kenzhekhan Slyamzhanovich – Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of the NAS RK, Director of M. Auezov Institute of Literature and Art (Kazakhstan)

Morrison Alexander – PhD, Professor, University of Oxford (UK)

Murtazayeva Rakhborkhon Khamidovna – doctor of Historical Sciences, Professor at the Department of «History of Uzbekistan» of Mirzo Ulugbek National University of Uzbekistan. (Uzbekistan)

Panto Dmitri – PhD, researcher at the Museum of the Second World War in Gdansk (Poland)

Rimantas Želvys – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vilnius Pedagogical University (Lithuania)

Samashev Zainolla Samashevich – archaeologist, Doctor of Historical Sciences, Professor, Corresponding Member ofGerman Archaeological Institute. A. Marghulan Institute of Archeology CS MES RK (Kazakhstan)

Sailan Bolat Sanabayevich – Doctor of Historical Sciences, Al-Farabi Kazakh National University (Kazakhstan)

Sydykov Erlan Battashevich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, Rector of L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan)

Taimagambetov Zhaken Kozhakhmetovich – Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of the NationalAcademy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, National Museum of the Republic of Kazakhstan (Kazakhstan)

Executive Editor:
Kaipbayeva Ainagul Tolganbayevna
Scientific Editor:
Kozybayeva Makhabbat Malikovna
Editor:
Kubeyev Rustem Dzhaulybayevich
Executive Secretary
Konkabayeva Arailym Nurbolatovna
Technical secretary:
Khumarzakh Altynbek

ҒТАМР/МРНТИ/IRSTI 03.61.91 https://doi.org/10.51943/2710_3994_2021_1_47-52

ЭТНОГРАФ А.Л. МЕЛКОВТЫҢ 1920-жж. ҚАЗАҚСТАНДЫ (ҚАЗАҚ ӨЛКЕСІН) ЗЕРТТЕУ ҚОҒАМЫНДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ ЖӨНІНДЕ

Морякова М.Т.

ҚР БҒМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов ат. ТЭИ-ның ғылыми қызметкері, 1 курс докторанты.
Қазақстан, Алматы қ.
E-mail: malika-94kz@mail.ru

Аңдатпа. Бұл мақала Қазақ (Қырғыз) өлкесін зерттеу қоғамының құрылу тарихына, сонымен қатар этнограф, суретші, осы қоғамның этнографиялық бөлімінің мүшесі Александр Лаврентьевич Мелковтың өмірі мен шығармашылығына арналған. Қазақ (Қырғыз) өлкесін зерттеу қоғамының мүшелері 1922 жылы құрылған Орталық өлкетану бюросында Қазақстан атынан кірген өкілдері ретінде саналған. А.Л. Мелков Қазақстанды зерттеу қоғамының белсенді мүшелерінің бірі бола отырып, Мәскеуде жергілікті аймақты зерттеген ғылыми қоғамдардың бірінші Бүкілресейлік конференциясына қатысқан, сонымен қатар Орталық өлкетану бюросының құрамына сайланған. Сол бюроның этнографиялық секциясының төрағасы болып тағайындалды. Дегенмен, бұл мақалада А.Л. Мелковтың 1920 жылдардағы ғылыми қызметі мен оның нәтижелері сипатталады. Оның жинаған барлық материалдары мен еңбектері қазақтар мен қарақалпақтардың өмірімен танысу үшін сирек кездесетін кешенді дереккөзі болып табылады.
Түйін сөздер: зерттеу, этнограф, мен, қызмет, дәстүрлер, мәдениет, музей, ғылыми, қоғам, тұрмыс

О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЭТНОГРАФА А.Л. МЕЛКОВА В ОБЩЕСТВЕ ИЗУЧЕНИЯ КАЗАХСТАНА (КАЗАХСКОГО КРАЯ) В 1920-х гг.

Морякова М.Т.

Научный сотрудник Института истории и этнологии им. Ч.Ч. Валиханова КН МОН РК, докторант 1 курса.
E-mail: malika-94kz@mail.ru

Аннотация. Данная статья посвящена истории образования общества изучения Казахского (Киргизского) края, а также жизни и творческой деятельности члена этнографического отделения данного общества Александра Лаврентьевича Мелкова. Члены Общества изучения Казахского (Киргизского) края считались также членами, вошедшими в образованное в 1922 году Центральное краеведческое бюро. А.Л. Мелков, являясь одним из активных членов Общества изучения Казахстана, участвовал на первой Всероссийской конференции научных обществ изучения местных регионов в Москве, а также он был избран в состав Центрального краеведческого бюро. Был назначен председателем этнографической секции данного бюро. Таким образом, в данной статье описываются результаты его научной деятельности в 1920 годах Все собранные А Л
Ключевые слова: исследование, этнограф, деятельность, традиции и культура, музей, научное общество, быт.

ABOUT THE ACTIVITIES OF THE ETHNOGRAPHER A.L. MELKOV IN THE SOCIETY FOR THE STUDY OF KAZAKHSTAN (KAZAKH REGION) IN THE 1920s

Moryakova M.T.

Researcher of Ch.Ch. Valikhanov Institute of History and Ethnology The Committee of Science Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, 1st year doctoral student
E-mail: malika-94kz@mail.ru

Abstract. This article is devoted to the history of the formation of the society for the study of the Kirghiz territory (Kazakhstan), as well as the life and work of the ethnographer, artist, member of the ethnographic section of this society Melkov Aleksandr Lavrentyevich.Members of the Society for the Study of the Kazakh (Kirghiz) Region were also considered members of the Central Bureau of Local Lore, which was formed in 1922. A. L. Melkov, being one of the active members of the Society for the Study of Kazakhstan, participated in the first All-Russian Conference of Scientific Societies for the Study of Local Regions in Moscow, and he was also elected to the Central Bureau of Local Lore. He was appointed Chairman of the Ethnographic Section of this Bureau.Thus, this article describes the results of his scientific activity in the 1920s.All the materials collected by him, as well as Melkov's works, are a rare comprehensive source for getting acquainted with the life of Kazakhs and Karakalpaks.
Key words: study, ethnography, activity, traditions and culture, Museum, scientific society, mode of life.

Кіріспе

XVIII–XIX ғасырлар Ресейдің Қазақстандағы отаршылдық саясатын жүргізген кезеңі болған. Осыған байланысты қазақ даласында түрлі ғылыми-зерттеу экспедициялары жүзеге асырылды. Сол экспедициялардың мақсаты қазақ халқының тарихын, тұрмысын, салт-дәстүрін және мәдениетін зерттеу болды. Ол ғылыми қоғам негізінде құрылған және Орынбор ғылыми архивтік комиссиясы мен Орыс географиялық қоғамының Орынбор бөлімінің тікелей мұрагері болып табылатын Қазақстанды зерттеу қоғамының қызметінде жүзеге асырылған революцияға дейінгі қоғамдардың ғылыми-зерттеу дәстүрлерінің жалғасы болып табылады. Қоғам өзінің негізгі міндеті ретінде тарихи-археологиялық, этнографиялық, жаратылыстану-географиялық және басқа аспектілерде Қазақ Республикасымен және оған іргелес аудандармен байланысты мәселелерді жан-жақты зерделеу, қазақ халқының тарихы мен мәдениеті бойынша ғылыми зерттеумен белсенді айналысқан. Қазақстанды зерттеу қоғамынан басқа Орыс географиялық қоғамының басқа бөлімшелері, ауыл шаруашылығының төрт институты, оның ішінде статистикалық комитеттер мен жекелеген ғылыми қоғамдастықтар жұмыс істеді: 1907 ж. Ақтөбе облысында құрылған Темір эксперименттік тәжірибе алаңы (станциясы), 1912 ж. Қостанай облысында ашылған Львов эксперименттік алаңы, 1913 ж. құрылған Красноводск эксперименттік станциясы және 1914 ж. ашылған Семей сынау станциясы.

1919 ж. Императорлық Орыс географиялық қоғамының Орынбор бөлімінде жұмыс істеген өлкетанушылар тобы Қазақ әскери комиссариаты штабының тарихи-статистикалық бөлімінде тарихи, этнографиялық, жаратылыстану-географиялық және археологиялық секцияларды ұйымдастырып, жергілікті ғылыми қоғамдарды қалпына келтіруге тырысты. 1920 ж. Орынборда жаңа ғылыми қоғам құру туралы шешім қабылданды, ол Қазақ (Қырғыз) өлкесін зерттеу қоғамы болды. Негізінен ол Орыс Географиялық қоғамының Орынбор бөлімінің бұрынғы мүшелерін біріктірген. Қазақстанды зерттеу қоғамының алғашқы құрылтай жиналысы

1920 ж. 15 қазанда Орынбор губерниясы мұражайының ғимаратында өтті (Труды, 1921: 81]. 1920 жылдың 1 желтоқсанында Орынбор қаласының қалалық Кеңесінің залында «Қазақстанды зерттеу қоғамының» салтанатты ашылуы өтті. Қоғам Қазақ (Қырғыз) республикасын және іргелес аймақтарды тарихи, археологиялық, жаратылыстану-географиялық, этнографиялық және экономикалық дамудағы жан-жақты зерттеу міндеттерін қойды. Қоғамның үш негізгі бөлімі құрылды: тарихи-археологиялық, жаратылыстану-географиялық және этнографиялық. Уақыт өте келе тарихи-археологиялық бөлім этнографиялық бөліммен біріктірілді (ҚР ОМА. 693 қ.: 6-п.). Зерттеуші П. Степанов қоғамның 12 жыл ішіндегі қызметін тек орналасқан жері бойынша ғана емес, қызмет сипаты бойынша үш кезеңге бөлуге болатынын атап өткен: орынборлық (1920–1925), қызылордалық (1925–1929) және алматылық (1929 жылдан) (Степанов, 1931: 52-53).

Материалдар мен әдістер

Есеп дайындау кезінде қоғам мүшелері Қоғамның әкімшілікшаруашылық бөлігіне қатысты әр түрлі мәселелерді қарастырған. Олардың көбісін басқарма ғалымдар мен мәдени-ағарту қоғамдарымен және өлкелік, сонымен қатар одақтық пен шетелдік мекемелермен тығыз байланыс орнату мақсатында қабылдады. Мысалы, Қоғамының 1924 ж. есебінде Басқарма келесі нәтижелерді ұсынды: басылымдармен тұрақты алмасуды орнату қажет болатын мекемелер мен тұлғалардың тізімін әзірлеу және бекіту; қоғамның Бөкей бөлімшесімен байланыс орнату; КССР Халық Комиссариаттарының қызметі арасындағы байланысты орнату және өлкенің ғылыми күштерін Қырғыз өлкесін зерттеу қоғамына шоғырландыру және т.б. шаралар қабылданды (Труды, 1925: 2). Тарих және этнография бөлімінің қызметі туралы айтатын болсақ, әрбір есепті жылы жеті отырыс өткізіліп, онда баяндамалар тыңдалатын. Негізгі баяндамалар қоғамның «Еңбектерінде» жарияланған. Ш.Ш. Уәлиханов, В.В. Радлов, В.В. Бартольд, А.И. Левшин, А.А. Диваев, А.Н. Чулошников, А.А. Четыркина сияқты атақты зерттеуші-ғалымдар қазақ халқының қызметін, мәдениеті мен тарихын зерттеуге айтарлықтай үлес қосты. 1925 ж. бастап «Қырғыз өлкесін зерттеу қоғамы» «Қазақстанды зерттеу қоғамы» болып өзгертілді.

Негізгі талқылау

Қазақстанды зерттеу қоғамы қойған мақсаттар мен міндеттер сол кезде ел ішінде дамыған өлкетану қозғалысының мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келетін. Сондықтан оның алдағы қызметі осы қозғалыспен тығыз байланысты болды. Қоғам мүшелері 1922 ж. құрылған Орталық өлкетану бюросында Қазақстанның өкілдері ретінде кірді. Қазақстанды зерттеу қоғамының белсенді мүшелерінің бірі – этнограф А.Л. Мелков Мәскеуде жергілікті аймақты зерттеген ғылыми қоғамдардың бірінші Бүкілресейлік конференциясына қатысып, Орталық өлкетану бюросының құрамына сайланды. Ол этнографиялық секцияның төрағасы болып тағайындалды.

Сонымен қатар, 1922 ж. 20 мамырда өткен басқарманың алғашқы ұйымдастыру жиналысында серіктестіктің мүшесі, этнограф Александр Лаврентьевич Мелков төраға болып сайланды. Өзінің қызмет еткен уақытында ол қазақтардың тұрмысына қатысты материалдар жинаған. Сондай-ақ ол қоғамның баспа қызметінің сапалы жұмысы үшін Басқарманың редакциялық комиссиясының құрамында болды. А.Л. Мелковтың өмірі мен қызметі туралы мәліметтер өте аз. Ол 1887 ж. дүниеге келген, Орынборда тұрған. Кейбір мәліметтер бойынша Мәскеу археологиялық институтының Орынбор бөлімшесін оқып бітірген. Сондықтан да, 1922 ж. Орынборда осы мекеменің таратылуына байланысты қырғызтану қоғамы ҚАКСР Ағарту халкоматының академиялық орталығына үлкен археологиялық кітапхананы қоғамға беру

туралы өтініш жасауды Мелковқа тапсырған болуы мүмкін (Труды, 1922: 184). Тамараткөл болысындағы, қалмықтардан пайда болған деп саналатын, қорғандардың орналасқан жері мен көлемі туралы археология бойынша Мелковтың ақпараттық жарияланымы белгілі (Мелков, 1922: 64-65). Қоғамның «еңбектерін» шығару Басқарма қызметінде маңызды жұмыс болғандықтан, 1925 ж. қоғам өз зерттеулерін ұйымдастыру үшін іс жүзінде қаражат болмады. 1922–1924 жж. қоғамның есептерінде үнемі қаржыландыру, экспедициялық жабдықтар, оптикалық құралдар, жәшіктер мен т.б. жетіспеуі атап өтілді. Қоғамның мүшелері бөгде мемлекеттік мекемелердің көмегімен немесе өз бастамасымен жұмыстар мен зерттеулерді жүзеге асыра алды. Мелков қоғам жұмысының алғашқы жылдарынан бастап қазақ студенттері арасында қазақ ертегілері мен қиссаларын (батырлар жырын) жинақтаған. Мәселен, 1922 ж. аяғында ол Ақтөбе және Қостанай губернияларында «Парижде өтетін көркемсурет өнеркәсібі мен сәндік өнердің Дүниежүзілік көрмесіне жіберуге тиісті қырғыздардың (қазақтардың) тұрмысының бұйымдарын тауып алу үшін» іссапарда болған (Труды, 1925: 302).

1927 ж. А.Л. Мелков Қазақстан бойынша тағы бір іссапарға шыққан. Ол тек қолданбалы өнерге қызыққан емес. Қызықты деп санаған барлық нәрселерге назар аударған, сол мезетте белгілеп отыруға, яғни жазуға, суретке түсіруге және сызбаларын жасауға тырысты. Қазақ халқының тұрмыстық өмірін зерделеуде оның назарын дәстүрлі тұрғын үйдің түрлері қызықтыратын. 1927 ж. экспедиция кезінде екі ай бойы ол осы мәселе бойынша көптеген материалдарды жинай алды. Оның бағыты Семей және Жетысу губерниялары бойынша өткен. Ол Өскемен және Бұқтырма аудандарында Қалба және Нарын жоталарын аралап, онда таулардағы қазақтардың уақытша қыстауын және шатқалдарда, аңғарларда немесе таулардың етегіндегі тұрақты қыстақтармен кездесті. Мелков Сарымсақты, Қиянсу және Күршім тау өзендерінің бойында ағаш құрылымдар болмаған кезде қазақтар қамыс пен топырақты пайдаланғанын атап өкен. Содан кейін зерттеушінің жолы Тарбағатай арқылы Қытай шекарасына, одан әрі Алакөлге өтіп, ары қарай Лепсіге дейін жетті. Мелков осы сапарда жиналған материалдарын қазақтардың баспанасы туралы мақала дайындап жүйелеп, оны көптеген суреттер мен фотосуреттермен безендіргісі келді. Өз жұмысында ол көшпелілердің жолдары және жеке ру тайпалардың қыстау, қоныс пен жайлау кезеңдері туралы әдеби мәліметтер келтіреді. Ол қазақтардың мал шаруашылығымен егін шаруашылықтары туралы, және олардың кәсіптері туралы мәліметтер жинаған. Сонымен қатар, Мелков өзі барған ауылдар мен көшпелі рулардың қоныс атауларын алып жазған.

Мелковтың қазақ өмір салтын мұқият зерттегенінің дәлелі – оның жазбалары бар далалық күнделігі. 1929 ж. А. Мелков «Қазақтардың (қазақ-қырғыз) тұрмысын зерттеу бағдарламасы» атты кітапша құрастырды, онда қазақ халқы өмірінің шаруашылық-тұрмыстық тұрғысын зерттеу мәселелерін атап өткен.Онда қоныс аудару, рулық жүйе, жерді пайдалану (ауыл шаруашылығы), мал өсіру, аңшылық, тұрғын үй, көшпелілік, тамақ, қолөнер, киім-кешек, неке қию, мерекелер, жерлеу және білім беру мәселелері қарастырылған. Бірақ мұнда рухани мәдениетке аз көңіл бөлінген, сондықтан діни сипаттағы мәселелер ішінара әртүрлі бөлімдерде көрініс тапты (Программа.., 1929: 28-33). Бағдарлама авторы рухани мәдениеттің мәселелері тез үйренуге қиын және алдын-ала дайындықты қажет етеді деп санады. Бұл «бағдарлама» жұмыс істеуді қалайтын жас өлкетанушыларға «жол көрсетуші» ретінде болуы керек еді. Оны құрастырған кезде Мелков тек өзінің тәжірибесі мен әріптестерінің тәжірибесіне сүйене отырып, олардың арасында тіл кафедрасында доцент болып жұмыс істеген, 1937 ж. тұтқындалып, ал 1938 ж. сотталып өлім жазасына кесілген Т. Шонановтың атын атап өткен (Шонанов, 2007: 308).

Мелковтың қарандашпен салынған суреттері мен сызбалар альбомы этнографтардың қызығушылығын тудырған. Суреттер 17×26 см өлшемдегі парақтарда орналасқан және

түсіндірме жазбалармен сүйемелденеді. Альбомда үш жүзге жуық қазақтың тұрмыстық заттарының эскиздері, дәстүрлі киім-кешектері, киіздердің ою-өрнектері, ши тоқымалары, кестелер көріністері бар. Оның қалған иллюстрациялық коллекцияларының арасында қазақ өмірінің түрлі салаларына қатысты фотолар бар Мелковтың суреттерінде – ұлттық киімдегі қазақтар, пейзаждар, елді мекендер, саздан, қамыстан жасалған құрылыстар, киіз үйлер, жаңа ғимараттар, өткелдер, түйелер керуендері, кәсіпшіліктер, қолөнер, тамақ дайындау, діни рәсімдер бар. Кейбір суреттері археологияға қатысты. Жанрлық көріністер де бар: аушы құстармен аңшы, базардағы саудагерлер, асқабақ ыдыстарындағы суды тасымалдау тәсілдері, балаларға арналған ойындар. Жеке коллекцияны қазақ тұрғын үйлері мен үй-жайларының жоспары құрайды. 1928 ж. Қарақалпақ этнографиялық экспедициясы кезінде Мелков, Қазақстан бойынша алдыңғы сапарлардағы сияқты далалық материалдарды жинап, көп жазып, сызбаларын суреттеп, фотоға түсіретін. Мелков өзінен бұрын ізашарлар бастаған қарақалпақтардың мәдениеті мен өмірі туралы материалдар жинауды жалғастырды. Ол Ресей этнографиялық музейіне қарақалпақ киіз үйінің ағаш бөліктерін сатып алып, оның құрал-жабдықтарының әшекейлеу үлгілерін – қамыстан жасалған ою-тоқылған бұйымдар мен төсеніштерін (ши) жинай алды. Сол мұражай үшін А.Л. Мелков Қарақалпақстанның ауыл тұрғындарынан тұрмыстық заттар коллекциясын жинады (Мелков экспедициясының материалдары Қарақалпақстанның тарихи-өлкетану музейінде сақталған). Сол коллекцияға қолөнер бұйымдарының үлгілері, ерлер мен әйелдердің киімдері, зергерлік бұйымдар мен құралдар, қолөнершінің білдектері, ағаш және саздан жасалған ыдыс-аяқтар, музыкалық аспаптар кіреді. Мелковпен бірге кейіннен танымал болған этнограф, фольклорист А. Диваев және басқа зерттеушілер жинаған қарақалпақтардың халық дастандары, ертегілері мен жоралғыларының (ырымдарының) жазбалары 1920 ж. Қазақстанды зерттеу қоғамының «Еңбектерінде» жарияланған.

Зерттеу нәтижелері. А.Л. Мелков жинаған коллекциялар Ресей Ғылым академиясының Ұлы Петр атындағы Антропология және этнография мұражайында сақталған. Олардың құрамына Хорезм халықтарының қызметін, тұрмысын және мәдениетін сипаттайтын екі мыңнан астам этнографиялық фотосуреттер кіреді. Сонымен қатар, музейге Мелковтың суреттерінің екі альбомы түсті. Олардың бірінде қарақалпақтардың кілемдері мен зергерлік бұйымдарының, мал шаруашылығы құралдарының, қолөнер бұйымдарының, әшекейлердің суреттері бар. Екінші альбом қазақтың қолданбалы өнері мен киімдерінің эскиздерінен тұрады. Сонымен қатар, музей қорында қарақалпақтар мен қазақтардың құрылыстары мен үйлерінің жоспарлары сақталуда. Антропология және этнография музейінде (МАЭ) Мелковтың Хиуада сатып алған коллекциялары бар. Суретші қолөнер мақта-мата кездемесінің бір қиық матасында, хиуа шеберлері мақталы көрпелерге арналған кездеме бедерлер (төсеніштер) жасауда қолданған, қара түсті 35 сурет салып шыққан. Мелковтың қарақалпақтардың тұрғын үйлері туралы аяқталмай қалған мақаласы, өзі құрастырған манғыт қарақалпақ тайпасы құрылымы жөнінде кесте, үш жүзге жуық акварель мен карандашпен салынған кілем бұйымдарының, зергерлік әшекейлердің, ыдыс-аяқтың, ауыл шаруашылығы мен қолөнер құралдарының суреттемелері бар альбомдар, сонымен қатар қарақалпақтардың үйлері мен шаруа мекендерінің жоспарлары эстампаждар (оюлы есіктерінің фрагменттері, мазардың құлпытасындағы кескіндер, жазулардың бөліктері) және біраз фотолар. Олардың көбісінде Хиуа, Хорезм, Көне Үргеніштің тарихи ескерткіштері бар. Қарақалпақ экспедициясы кезінде орындалған фотосуреттер арасында оның қатысушыларының (А. Касаткин, І. Қалембетов, О. Саринбаев, Т. Теуманов, Қ. Айымбетов т.б.) және экспедиция басшысы – Мелковтың да суреттері бар.

А.Л. Мелковтың коллекциялары Ресей этнографиялық музейінде, Қазақстан мен Қарақалпақия музейлерінде де сақталған. Мелковтың қазақтар мен қарақалпақтардың

тұрмыстық заттарының эскиздері мен кәсіби түрде орындалып сақталған альбомдары оның суретші болғандығын дәлелдейді. Оны растайтын оқиға мен деректерінің бірі 1927 ж. Жетісу мұражайы жиырма жас суретші-өлкетанушыларды қазақ ауылдарына халық ою-өрнегінің үлгілерін белгілеуге жіберген еді, олардың ішінде Мелков та болған. Ол туралы 1922–1927 жж. аралығында Қызылордада Қазақстанның орталық өлкелік архивін меңгергені белгілі, ал 1927 ж. бастап Қазақ кітап палатасының директоры, 1930 ж. экспедиция бастығы болды. Бірақ сол жылдың соңында Мелков қуғын-сүргінге ұшырап, өлім жазасына кесілді. Тек 1989 жылдың маусым айында ақталған (Евгеньев, 2019: 87-88).

Қорытынды

Бұл материалдардың барлығы сирек кездесетін және құнды деректер болып табылады, олар арқылы 1920-шы жж. коллекционер, суретші және этнограф А.Л. Мелков зерттеген қазақтар мен қарақалпақтардың дәстүрлі өмірі мен мәдениеті туралы білуге болады.

ӘДЕБИЕТТЕР МЕН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

Евгеньев А.А. Археология в Оренбуржье в начале 1920-х годов // Вестник Оренбургского государственного педагогического университета. Электронный научный журнал ISSN 2303-9922. http://www.vestospu.ru – Издательство ФГБОУ ВО «ОГПУ», 2012-2019. – 2019. – № 3 (31). – 335 с.

Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік Архиві (ҚР ОМА). 693-қ., 1-т., 17-іс., 27-п.

Мелков А.Л. Заметки о курганах // Труды Общества изучения Киргизского края. Вып. 2. –Оренбург: Тип. М.Н. Махова, 1922. – С. 64-65.

Программа по изучению быта казаков (казак-киргиз) / Сост.А.Л. Мелков. – Алма-Ата: Казиздат, 1929. – 63 с.

Степанов П. По Казахстану // Советское краеведение. –1931.– № 11–12. – С. 52-53.

Труды Общества изучения Казакстана (Киргизского края). Т.6. –Оренбург: Тип. Казгосиздат, 1925. – 313 с.

Труды Общества изучения Киргизского края. Вып. 3. – Оренбург: Тип. Киргосиздат, 1922. – 213 с.

Труды Оренбургского Общества изучения Киргизского края. Вып. 1. – Оренбург: Тип. М.Н. Махова, 1921. – 111 с.

Шонанов Т. Қазақ жер мәселесінің тарихы. 2-ші бас. толық. – Астана: «Алтын кітап», 2007. – 27-том. – 330 б.

REFERENCES

Evgen'ev A.A. Arheologiya v Orenburzh'e v nachale 1920-h godov [Archeology in Orenburg in the early 1920s] // Vestnik Orenburgskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta. Jelektronnyj nauchnyj zhurnal ISSN 2303-9922. http://www.vestospu.ru – Izdatel'stvo FGBOU VO «OGPU», 2012-2019. – 2019. – № 3 (31). – 335 s. (In Russian)

Kazakstan Respublikasynyn Ortalyk memlekettik arhivy (KR OMA)[Central State Archive of the Republic of Kazakhstan(CSA RK)]. 693-k., 1-t., 17-is., 27-p. (In Kazakh)

Melkov A.L. Zametki o kurganah [Notes on mounds] // Trudy Obshhestva izucheniya Kirgizskogo kraya. Vyp. 2. – Orenburg: Tip. M.N. Mahova, 1922. – S. 64-65. (In Russian)

Programma po izucheniju byta kazakov (kazak-kirgiz) [Program for the study of the life of the Cossacks (Kazak-Kirghiz)] / Sost. A.L. Melkov. – Alma-Ata: Kazizdat, 1929. – 63 s. (In Russian)

Stepanov P. Po Kazahstanu [Across Kazakhstan] // Sovetskoe kraevedenie. – 1931. –№ 11–12. – S. 52-53. (In Russian)

Trudy Obshhestva izucheniya Kazakstana (Kirgizskogo kraya) [Proceedings of the Society for the study of Kazakstan (Kyrgyz Territory)]. T. 6. – Orenburg: Tip. Kazgosizdat, 1925. – 313 s. (In Russian) Trudy Obshhestva izucheniya Kirgizskogo kraya [Proceedings of the Society for the Study of the Kyrgyz territory]. Vyp. 3. – Orenburg: Tip. Kirgosizdat, 1922. – 213 s. (In Russian)

Trudy Orenburgskogo Obshhestva izucheniya Kirgizskogo kraya [Proceedings of the Orenburg Society for the Study of the Kyrgyz Territory]. – Vyp. 1. – Orenburg: Tip. M.N. Mahova, 1921. – 111 c. (In Russian)

Shonanov T. Kazak zher maselesinin tarihy [History of Kazakh land issues]. 2-shi bas. tolyk. – Astana: «Altyn kitap», 2007. – 27-tom. – 330 b. (In Kazakh)Atay, 1986 — *Atay Z.* Bir İsyan [A Rebellion] // *Newspaper Tercüman.* December 22, 1986. P. 4. (In Turk.).

Armaoğlu F., 1986 — *Armaoğlu F.* Kazakistan Ayaklanması [Kazakhstan Uprising]. *Newspaper Tercüman.* December 20, 1986. p. 4. (In Turk.).

МАЗМҰНЫ

Апашева С.Н.
ҒТАМР 03.20.00 ЖЕТІСУ ҚАЗАҚТАРЫНЫҢ 1916 ЖЫЛЫ БОСҚЫНШЫЛЫҒЫ: СЕБЕПТЕРІ МЕН САЛДАРЫ……………………………………………………………………………….5
Жолсейтова М.А.
«ТӘРЖІМАН» ГАЗЕТІ: ТҮРКІ ХАЛЫҚТАРЫНЫҢ РУХАНИ ДҮНИЕСІНДЕГІ ОРНЫ МЕН РӨЛІ…………………………………………..………..…………………………………….……20
Қасымова Д., Құдайбергенұлы Б.
СОҒЫСТАН КЕЙІНГІ КЕЗЕҢДЕ ҚАЗАҚСТАНДА АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫН ДАМЫТУДЫҢ КЕЙБІР АСПЕКТІЛЕРІ: ДИРЕКТИВАЛЫҚ…………………………………….…...33
Морякова М.Т.
ЭТНОГРАФ А.Л. МЕЛКОВТЫҢ 1920-жж. ҚАЗАҚСТАНДЫ (ҚАЗАҚ ӨЛКЕСІН) ЗЕРТТЕУ ҚОҒАМЫНДАҒЫ ҚЫЗМЕТІ ЖӨНІНДЕ…………………………………………………………..…47
Рахметолла З.
ЕУРОПАЛЫҚ ЭМИГРАНТТАРҒА ҚАТЫСТЫ РЕВОЛЮЦИЯ КҮРЕСКЕРЛЕРІНЕ КӨМЕК КӨРСЕТУДІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҰЙЫМЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІ…………………………………..53
Сәтбай Т.Я., Тайман С.Т., Калжанова Л.И.
ЖАҺАНДАНУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ М. ШОҚАЙ ИДЕЯЛАРЫ ЖАҢҒЫРУЫНЫҢ КЕЙБІР АСПЕКТІЛЕРІ……………………………………………………………………………..…63
Тлеубекова Г.Б.
ЖЕТІСУ ӨЛКЕСІНІҢ ҚОНЫС АУДАРУ ТАРИХЫНА ҚАТЫСТЫ ДЕРЕКТЕР (XIX Ғ. II ЖАРТЫСЫ МЕН XX Ғ. БАСЫ) …………………………………………………………………74

СОДЕРЖАНИЕ

Апашева С.Н.
БЕЖЕНСТВО КАЗАХОВ ЖЕТЫСУ В 1916 ГОДУ: ПРИЧИНЫ И ПОСЛЕДСТВИЯ..........……5
Жолсейтова М.А.
«ГАЗЕТА «ТАРДЖИМАН»: МЕСТО И РОЛЬ В ДУХОВНОМ МИРЕ ТЮРКСКИХ НАРОДОВ..
……………………………………………………………………………………………....20
Касымова Д., Құдайбергенұлы Б.
НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА В КАЗАХСТАНЕ В ПОСЛЕВОЕННОЕ ВРЕМЯ: ДИРЕКТИВНЫЙ СТИЛЬ………………………………………...…33
Морякова М.Т.
О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЭТНОГРАФА А.Л. МЕЛКОВА В ОБЩЕСТВЕ ИЗУЧЕНИЯ КАЗАХСТАНА (КАЗАХСКОГО КРАЯ) В 1920-х гг…………………………………………...47
Рахметолла З.
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МЕЖДУНАРОДНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ПОМОЩИ БОРЦАМ РЕВОЛЮЦИИ ПО ОТНОШЕНИЮ ЕВРОПЕЙСКИМ ЭМИГРАН……………………………………………..53
Сатбай Т.Я., Тайман С.Т., Калжанова Л.И.
НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ МОДЕРНИЗАЦИИ ИДЕИ М. ШОКАЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ…………………………………………………………………………...63
Тлеубекова Г.Б.
ИСТОЧНИКИ ПО ИСТОРИИ ПЕРЕСЕЛЕНИЯ СЕМИРЕЧЕНСКОГО КРАЯ (II ПОЛОВИНА XIX - НАЧАЛО XX ВВ.) …………………………………………………………………74

CONTENTS

Apasheva S.N.
THE REFUGEE OF ZHETYSU KAZAKHS IN 1916: CAUSES AND CONSEQUENCES……………………………………………….……………………………..5
Zholseitova M.A.
NEWSPAPER «TARJUMAN»: PLACE AND ROLE IN THE SPIRITUAL WORLD OF THE TURKIC PEOPLES……………………………………………………………………………………...…20
Kassymova D., Kudaibergenuly B.
SOME ASPECTS OF AGRICULTURE DEVELOPMENT IN KAZAKHSTAN IN THE POST-WAR PERIOD: DIRECTIVE STYLE……………………………………………………….……………33
Moryakova M.T.
ABOUT THE ACTIVITIES OF THE ETHNOGRAPHER A.L. MELKOV IN THE SOCIETY FOR THE STUDY OF KAZAKHSTAN (KAZAKH REGION) IN THE 1920s…………………………..47
Rakhmetolla Z.
ACTIVITIES OF THE INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR ASSISTANCE TO FIGHTERS OF THE REVOLUTION IN RELATION TO EUROPEAN EMIGRANTS……………….....……..…53
Satbay T.Y., Taiman S.T., Kalzhanova L.I.
SOME MODERNIZATION ASPECTS OF M. SHOKAY'S IDEA IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATIO……………………………………………….……………………………..63
Tleubekova G.B.
SOURCES ON THE HISTORY OF RESETTLEMENT OF THE SEMIRECHENSK REGION (II HALF OF THE XIX AND THE BEGINNING OF THE XX CENTURIES) …………………….....…74

EDU.E-HISTORY.KZ

электрондық ғылыми журналы 2021. 1(25)

Бас редактор:
Қабылдинов З.Е.

Компьютерде беттеген:
Зикирбаева В.С.

Жарияланған күні: 30.03.2021.
Пішімі 70х100/16. Баспа табағы 26,6.

Құрылтайшысы және баспагері:
Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым комитеті
Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМК

Редакция мен баспаның мекен-жайы:
050010, Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй
ҚР ҒЖБМ ҒК Ш.Ш. Уәлиханов атындағы Тарих және этнология институты
ШЖҚ РМКТел.: +7 (727) 261-67-19, +7 (727) 272-47-59

E-mail: edu.history@bk.ru.
Журнал сайты: https://edu.e-history.kz

Ш.Ш. Уәлиханов ат. ТжЭИ басылған:
050010 Қазақстан Республикасы, Алматы қ., Шевченко көш., 28-үй